

SOS i SESSUÉ

Sos és un llogaret de la V. de Benasc; i nom més conegut com determinatiu del poble de Castelló de *Sos*, al municipi del qual està agregat, uns 10 k. al SE. de Benasc. Nom que a penes es podria separar del de *Sessué* (lloc tan proper) altre poble de la vall de Benasc, a la vora esq. de l'Ésera, uns 6 k. avall de la vila de Benasc, i prop també, al NO. de *Sos*.

PRON.: *sós* i *kastilò de sós*, a Les Pauils (xix, 114. 16). Igual, i també vaig oír el nom *sesué*, en les enqs. de 1965, a tota la Vall de Benasc (xlvi, 1-60).

MENCIÓ ANT. El context no permet assegurar ni descartar que es refereixi a aquesta localitat el nom *Xoxí*, en un doc. de 1015, on va citat junt amb *Estერი* (SerranoS., *NHRbga.*, p. 480), car ultra els *Estერი* palaresos n'hi havia hagut un altre cap a l'alta Ribagorçana; però veg. el que admeto a l'art. *Soveix*, seguint Abadal, *P. i R.*, n.º 227.

El toponomista no té altra guia sobre l'origen d'aquest nom que la seva repetició en altres de més coneguts. *Sos del Rey*, cap a l'alt Aragó, prov. Saragossa, uns 50 k. ESE. de Jaca, a mig camí de Pamplona. *Vic-de-sòs*, cap de cº a l'Alta Arieja, 18 k. al NNE. del trifini amb Andorra i Vall Ferrera. *Sos*, poble del Lot-et-G., distr. Agen (cº Mezin), que recordo figura ja a fi del S. XIII, en els *Ròles Gascons*. I en podria semblar un dim. el bearn. *Sosset*, però és un riuet, subafluent del Gave de Pau, que neix a Barzun i desaiqua a Gomer, cº de Pontac; ja S. XIV: l'*arriu deu Sosced* (PRaymond, *Di. Top. BPy.*); en seria, doncs, un altre mer derivat, relacionat en una forma o altra (cf., però, a l'art. *Sossis*).

Un nom tan breu, dona poca base per a conjectures etimològiques. L'àrea de tots aquests noms, bé condueix, però, a admetre un origen ibero-basco-aquità. Desesperem d'arribar més enllà.¹

El parentiu amb *Sessué* apunta a la mateixa família; per la situació sembla forçós relligar-lo amb *Sos* de Castelló (i per tant els altres); admetent que deu venir d'una base *sosōr* (o *sossōr*) amb el conegut sufix -OI de la nostra toponímia pirinenca (E.T.C. I, 62-63), que a les valls aragoneses i de l'extrem ribagorçà esdevenen -uÉ (cf. *Eressué* al costat de *Sessué*). Veg., però, *Sossui* (infra).

Com que -uÉ es redueix a -É en molts llocs de l'alt Aragó, és força segur que en deu ser un duplicat *Sesé*, altre poblet alt-aragonès (Madoz, 182a32f.). Sabem d'un Gabriel de *Sesé* canonge de Barbastre (*Esp. Sagr.* XLVIII, 53). Un Petrus *Sessé*, que devia ser acompanyat del nostre rei Pere el Catòlic, firma com testimoni, entre els primers, en cartes de pobl. o franquesa, atorgades els aa. 1201 i 1210 per a St. Jordi d'Alfama i per a Agramunt. D'aquest *Sessé* per dissimilació vocàlica, podria venir *Sasé*, poblet de la zona de Boltaña (E.T.C. I, 144.84).

¹ Ja que ens acostem al desesperat es justificarà millor que assagi una audaç construcció «a la desesperada». Tal com, junt amb *residuus* 'restant, que es queda' el ll. cl. creà *reses*, *resēdis* (*reses aqua* en

Varró «eau stagnante», *resedes fluctus* Claudià «flots qui restent, immobiles» etc.), imaginem que en lloc de *subsidius* «qui se dépose» com escrivia Gracià (S. IV) el ll. vg. pirinenc vagi crear un *SUBSES (-edis) 'que s'enfonsa, que es diposita'. De SUBS(E)S, contret en *Soss*, podria sortir *Sos* benasquès, territori enfondit per sota de Castelló de *Sos*; també *Sos* del NO. d'Aragó, *Vic-de-Sos* de l'alt Arieja, i *Sos* del districte d'Agén. A l'article *Sossis* (*Sossies*, *Sossiat*s) exposem les variades formes que ha revestit en la nostra toponímia el ll. SUBSIDERE; a l'art. *Sossui* veurem la variant en -ui del *Sessué* benasquès. Altres metaplasmes d'aquests mots tenim en *subsesse* 'estar en emboscada' en Vegeci i en Servi, i *assisa* «marée montante» en St. Isidor. Aquesta derivació retrògrada també seria comparable amb els duplicats *decus/decussus*, *semis* i *bes/bessis* al costat de *as* (que ens expliquen els etimòlegs llatínistes (Ernout Meillet, s. v. *as*, p. 89).

Sosa, V. *Soses* *Sosaverar*, V. nota 2 a *Soses* *Soscada*, V. *Susqueda*

SOSES

Poble del Segrià, 15 k. al SSO. de Lleida, a poc més de mig camí de Fraga.

PRON.: *sòzes*, 1920, a Maials i a la Granja d'Escarp, Casac., a Saidí, 1935; id. a Aitona (401 ss.), i 1964, a Alcarràs (XLII, 51), i a Soses mateix (XLII, 54-60). Coblà tòpica: «a Serós, les xiques guapes, / les d'Aitona no ho són tant, / a Sòzes les rabosetes, / a Alcarràs, la flor del ram» (és l'opinió d'aquest últim poble on diuen los *metxuts* als homes de Soses (XLIII, 51.5, 51.53).

MENC. ANT. 1120, sembla que l'anomena (en quina forma?) un tractat entre el Comte de Bna. i el rei tò Moro de Lleida, propòsit de *Gebut*, segons Monfar: Soldevila (*Hist. Cat.* I, 141); 1149: *Soses* (GGC, 129); 1168: *Sosas* (Villan., *Vi. Li.* XVI, 253, 15); 1173: *Sosas* (Kehr, *Papsturk.*, p. 450); 1179: *Sos* (BABL II, 409); 1212: *Sós* (BABL IV, 35); 1212 i 1233, en forma equívoca, *Soses* o *Sos* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* I, 219); 1247: «canvi per los castells y viles de *Sos* y Aytona» (CCandi, o. c. II, 99); 1272, citat junt amb Torres de Segre (MiretS., *Templ.*, p. 320); 1289, citat junt amb *Gardeny* (BABL VI, 69); 1359: *Soes* (CoDoACA XII, 18).

ETIM. Almenys aparentment seria natural relacionar amb un element ibèric *sosin*, component freqüent en l'onomàstica i inscripcions d'aquesta llengua, estudiat per Schmoll en *Z. Vgl. Sprfg.* LXXVI, 196, 286 (cf. ib. LXXX, 193).¹

Hi ha, però, diversos parònims, variats, i alguns irrecusables, que tendeixen tots a desestimar aquesta pista ibèrica.

La Sosa de Peralta i Açanui, a l'Alta Llitera, el riuet que, després de rebre el Barranc de Bandolins, passant per Peralta de la Sal i Açanui, baixa en direcció